

Bjørnen og Ræven i Vingelen Meieri

Dørfylling malt av Ragnvald Einbu i 1926. Totalmål: 31 cm x 53 cm. Vingelen kirke- og skolemuseum. Inventarnummer: VMT.00601. Foto: Anno Musea i Nord-Østerdalen

I Nord-Østerdalen er lesjingen Ragnvald Einbu mest kjent som kirkemaler. Interiør i Folldal kirke, Vingelen kirke (Tolga), og Dalen kirke (Folldal) ble i løpet av 1920- og 30-tallet malt av ham. I gjenstandssamlinga til Vingelen kirke- og skolemuseum er imidlertid ei dørfylling med et eventyrlig motiv òg signert Einbu. Det malte han mens han ferdigstilte interiøret i Vingelen kirke.

Einbu ble født i 1870. Fra han var søtten gikk han tre år i lære hos en malermester i Trondheim. Der var fokuset maling av hus og møbler. Samtidig gikk han på kveldsskole i tegning. På 1890-tallet begynte han å skjære figurer i tre, og rundt 1895 sendte han figurer for salg til Husflidsforeninga i Oslo. De imponerte og førte til friplass ved den kongelige norske Kunst- og Haandværkskole. Der

gikk han et skoleår, og etter hvert slo han seg nok en gang ned på Lesja. I løpet av livet reiste han mye rundt og malte i kirker og andre store lokaler. Folk fikk det fort med seg da han kom til en ny plass for å male. Noen kom for å sjå på arbeidet, og andre bestilte malerier eller dekormaling av møbler, dører og anna.

Det fører oss tilbake til dørfillinga. Mens Einbu jobba i Vingelen, ser det ut til at han bodde to steder: på Jordetgarden og i Vingelen meieri. Dørfillinga er fra sistnevnte bygg. Det sto på tomte der innkjøpslaget står i dag, og ble revet i 1990. I tillegg til meieri, var det leilighet og etter hvert poståpneri i bygget fra 1911. Einar Dalflyen flytta til Vingelen fra Folldal for å arbeide i meieriet. Han ble etter hvert gift med Oline (kalt Lina), født Tvedt i Alversund. Sammen drev de meieriet i mer enn tre tiår. Dørfillinga ble malt mens Einbu bodde hos Dalflyfamilien i 1926.

Maleriet framstår som et raskt arbeid. Strøkene er sikre og fulle av liv. Opphøyd

på fyllinga viser det seg et skoglandskap med fjell i bakgrunnen. Det er en lun sommerdag. Fargene i maleriet er varme. Skogen og bakken er grønn. Det er som om trærne føyer seg svakt i varm vind, eller kanskje de har blitt krokete etter år i fjellet? En bjørn sitter ved en stubbe og dormer. På den andre sida av stubben sitter en rev og observerer bjørnen. Det formelig knaker i reveskallen av potensielle hyss. Hva inspirerte Einbu til å male dette motivet, og hva finner reven på utafor dørfillingas rammer?

Vi hopper førtito år tilbake i tid fra da bildet ble malt. I løpet av 1880-tallet ga Gyldendal ut P. C. Asbjørnsens (1812-1885) innsamla eventyr som Eventyrbog for Børn i flere bind. Utgivelsen var illustrert av Erik Werenskiold, Otto Sinding og Theodor Kittelsen. I bind to fra 1884 finner vi igjen «Bjørnen og Ræven». Det finnes flere eventyr om venneparets konfliktfylte forhold. Motivet på dørfillinga er en kopi av Kittelsens tegning til eventyret «Slip

"Slipp granrot og ta i revefot!" Tegning gjort med penn av Theodor Kittelsen i 1884.

Mål: 11,8 cm x 18,4 cm. Nasjonalmuseet. Inventarnummer: NG.K&H.B.03215.

Granrod og tag i Rævefod». I eventyret skremmer reven bjørnen ut av døsen, og blir jagd til skogs. Gemenget ender med at reven lurar bjørnen til å slippe foten hans i den tro at det er ei trerot.

Kittelsens arbeid inspirerte Einbu stort. Allerede fra tida Trondheim finnes det kopier av Kittelsens verk i tegneblokka hans. Motivvalget i figurene han skar viser også inspirasjonen fra natur, folkeliv og eventyr. Dette var samme motivkrets som Kittelsen etter hvert ble mest kjent for. Dyr som motiv er også å finne i Einbus interiørmaling i større skala. Et eksempel på dette er korbuen i Vingelen kirke. På akantus-rankene er fugler og firbeinte i bevegelse.

I Einbus versjon av motivet har landskapet fått mer plass. Kanskje fjella i bakgrunnen er inspirert av ei utsikt i Vingelen?

Kilder

- Akre, Jolanta (2018) *Tegneskolen 200 år*. Arkivverket; tilgjengelig digitalt. Sist oppdatert 2021. Henta 23.08.2023.
- Asbjørnsen, Peter Christen m. fl. (1884) *Eventyrbog for Børn: norske Folkeeventyr 2*. København, Gyldendal.
- *Dalen kapell 1935-1985* (1985) (Jubileumsskrift)
- *Folldal kyrkje 1882-1982* (1982) (Jubileumsskrift)
- Nasjonalmuseets digitaliserte samling
- Nørstegård, Tor (2008) *Ragnvald Einbu: Multikunstner og bestefar*. Snøhetta forlag a.s
- Vingelen bygdeboknemnd (2006) *Bygdebok Vingelen, Bind 1*
- Vingelen bygdeboknemnd (2013) *Bygdebok Vingelen, Bind 2: Bygdehistorie*
- Vingelen menighetsråd (1980) *Vingelen kirke 1880-1980* (Jubileumsskrift)